

ВІДГУК
офіційного опонента на дисертаційну роботу

Кіюн Ірини Дмитрівни

"Особливості перебігу та профілактика захворювань тканин пародонта при використанні сучасних приладів для нагрівання тютюну у осіб молодого віку", представлена до захисту у створену для разового захисту спеціалізовану вчену раду ДФ 76.600.087 «Буковинський державний медичний університет» МОЗ України з правом прийняття до розгляду та проведення разового захисту дисертації на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 22 «Охорона здоров'я» за спеціальністю 221 «Стоматологія»

1. Ступінь актуальності обраної теми.

Турбота про здоров'я людини, лікування захворювань тісно переплітається з соціальними, культурними умовами та якістю життя. Давно встановлений факт негативного впливу цих факторів на перебіг захворювань та ефективність їх лікування. На шляху подолання шкідливої звички тютюнопаління спостерігається підміна традиційних способів застосування на новітні, ймовірно з меншим негативним впливом. Як показують останні дослідження ефективність таких вдосконалень є оманливою, а при детальному науковому вивченні пагубною для здоров'я. Тому дослідження, які вивчають особливості впливу тютюнопаління з використанням електронних пристроїв на організм людини, механізми впливу, на прикладі патології дистрофічно-запального та запального характеру, а саме патології пародонту є актуальними, мають наукову та практичну цінність.

Проблема лікування патології пародонту продовжує залишатися актуальною та спонукає до постійного пошуку нових, більш ефективних підходів, засобів та способів лікування.

Автор зосередив увагу на глибокому та всебічному вивченні пошкоджуючого впливу тютюнопаління на антиагрегантні властивості ендотелію, регуляторні функції якого в умовах запалення в тканинах пародонту є розбалансованими. Тому важливим напрямком роботи є пошук ефективної медикаментозної корекції виявлених порушень для забезпечення оптимальних умов регенерації та функціонування тканин пародонту.

Дисертаційна робота є фрагментом комплексної науково-дослідної роботи кафедри терапевтичної стоматології Буковинського державного медичного університету: «Обґрунтування та впровадження нових методів діагностики, лікування, профілактики та реабілітації стоматологічних хворих» (N державної реєстрації: 0120Ш02553). Автор є співвиконавцем цих тем.

2. Обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх новизна, повнота викладу в опублікованих працях.

Наукові положення, сформульовані автором в дисертаційній роботі є науково обґрунтованими та ґрунтовані на поглибленому аналізі отриманих результатах власних досліджень та їх обговоренні. Достовірність отриманих результатів підтверджується суттєвим обсягом проведених досліджень.

Уперше систематизовано дані щодо поширення каріозної хвороби і уражень СОПР у осіб молодого віку, котрі використовують альтернативні засоби для паління тютюну. Уточнено та систематизовано наукові дані щодо поширеності та інтенсивності запальних і дистрофічно – запальних уражень тканин пародонта в курців електронних сигарет.

Уперше проведена оцінка функціонального стану мікроциркуляторного русла тканин пародонта в осіб, що використовують альтернативні прилади для паління тютюну. Уточнено та доповнено дані про зміни запальних маркерів ротової рідини за активністю уреазы, лізоциму та ступеня дисбіозу у хворих на ХКТ та початковими форми ГП, що застосовують електронні прилади для паління тютюну. Уперше проведена оцінка тромборезистентції ендотелію

судин у хворих на ХКГ та ГП початкового – I ступеня, що палять е-сигарети, та в осіб без шкідливої звички. Науково обґрунтовано основні покази щодо лікування курців е-сигарет, хворих на запальні і початкові форми дистрофічно – запальних уражень тканин пародонта за допомогою патогенетично скерованої лікувальної схеми місцевої і загальної дії, з урахуванням клінічних проявів та лабораторних досліджень з позитивними віддаленими результатами.

Основні положення дисертаційної роботи оприлюднено на: XIII Міжнародній науковопрактичній конференції. «The main prospects for the development of science in modern life»; 2022 Warsaw, Poland; на: VIII International Scientific and Practical Conference «Integration of scientific and modern ideas into practice»; 2022 ; Stockholm; 104 конф. з міжнар. участю професорсько викладацького персоналу Буковинського державного медичного університету; 2023 Чернівці; на: X International Scientific and Practical Conference «Modern methods of applying scientific theories»; Lisbon, Portugal.

Результати роботи впроваджено в лікувальну практику в стоматологічне відділення Медичного центру ДДМУ, підрозділі терапевтичної стоматології ОКНП «Чернівецька обласна клінічна лікарня №1», терапевтичне відділення КП «Рівненська обласна стоматологічна поліклініка, КНП «Тернопільська стоматологічна поліклініка» Тернопільської міської ради. Матеріали дисертації використовуються в навчальному процесі кафедри терапевтичної стоматології Вінницького національного медичного університету ім. М.І.Пирогова, м. Вінниця, впроваджено у навчальний процес кафедри терапевтичної стоматології Тернопільського національного медичного університету ім. І.Я. Горбачевського, м. Тернопіль.

За матеріалами дисертації опубліковано 9 друкованих праць, серед яких 3 публікації в наукових фахових виданнях, рекомендованих МОН України; 1-у періодичному науковому виданні, що індексується в наукометричній базі Web of Science; 5 тез у збірниках матеріалів науково-

практичних конференцій та конгресів.

3. Теоретичне і практичне значення результатів дослідження.

Результати досліджень доповнюють та уточнюють наукові дані щодо механізмів пошкодження пародонту у разі застосування альтернативних засобів для паління тютюну. Доведення автором позитивного впливу патогенетично скерованої лікувальної схеми місцевої і загальної дії з можливістю подальшого застосування у клініці пародонтології.

Отримані результати вивчення поширеності та інтенсивності захворювань тканин пародонта в курців електронних сигарет можуть бути використані при плануванні стоматологічної допомоги в амбулаторно – поліклінічних умовах. Визначені показники ротової рідини і крові, запропоновані до використання при виборі тактики та оцінці ефективності лікувальних заходів при курації хвороб пародонта в осіб, що використовують альтернативні прилади для паління тютюну.

На підставі отриманих результатів клінічних та лабораторних досліджень опрацьована методика лікування хворих на ХКГ та початкові форми ГП, ефективність якої підтверджена у ході досліджень, що дозволяє рекомендувати її для практичного застосування.

4. Оцінка вмісту дисертації, її завершеності в цілому.

Дисертаційну роботу Кіюн Ірини Дмитрівни "Особливості перебігу та профілактика захворювань тканин пародонта при використанні сучасних приладів для нагрівання тютюну у осіб молодого віку", викладено на 256 сторінках друкованого тексту, з яких 166 сторінок займає основний зміст, що складається зі вступу, огляду літератури, опису матеріалу і методів дослідження, двох розділів власних досліджень, аналізу та узагальнення отриманих результатів, висновків, практичних рекомендацій та додатків. Робота ілюстрована 31

рисунками та 38 таблицями. Список використаної літератури містить 274 джерела, з них 74 кирилицею, 200 латиною.

В анотації українською та англійською мовами репрезентовані найбільш вагомі результати дослідження, а також наведений список публікацій здобувача за темою дисертаційної роботи.

Вступ, який висвітлений на 6 сторінках, відповідає встановленим вимогам щодо структури та змісту.

Розділ 1, «Сучасний погляд на проблему тютюнопаління при використанні приладів для електричного нагрівання тютюну (огляд літератури)» написаний літературною мовою, носить аналітичний характер та відображає сучасне бачення автором наукової проблеми дослідження. Відповідно до поставлених завдань дослідження, огляд літератури автор розділив на 3 підрозділи де проводить аналіз відносно тютюнопаління, як медико-соціальної проблема сьогодення, вплив тютюнопаління на органи ротової порожнини та мікроциркуляцію в тканинах ясен. В кінці розділу автор обґрунтовано робить висновок про наукову, соціальну та медичну вагу даної проблеми, актуальність та доцільність наукового пошуку.

В розділі 2 «Матеріали і методи дослідження» викладений на 23 сторінках. У розділі подано детальний опис : клініко – рентгенологічних методів – для оцінки стану тканин пародонта і ефективності запропонованого лікування; біохімічних – для уточнення механізмів впливу продуктів згорання тютюну в електронних сигаретах на запальні явища в ротовій порожнині; функціональних – для з'ясування змін мікроциркуляторного русла в яснах осіб зі шкідливою звичкою; імунологічних – для вивчення порушень тромборезистентності ендотелію судин у даного контингенту хворих; статистичних – для математичного обчислення отриманих результатів. Обрані методики відповідають поставленим завданням .

Результати власних досліджень знайшли своє відображення в трьох самостійних розділах.

Розділ 3 «Клінічні аспекти стоматологічного здоров'я у осіб молодого віку, котрі палять, використовуючи прилади для нагрівання тютюну», подано на 52 сторінках. Автором встановлено, що у пацієнтів, котрі палили, використовуючи прилади для нагрівання тютюну, спостерігалась вища розповсюдженість основних стоматологічних захворювань: твердих тканин зубів – у 2 рази; тканин пародонта – в 1,4 раза; СОПР – у 4,1 раза стосовно відповідних даних у осіб, котрі не палили, ($p < 0,01$). Частота, з якою діагностували основні стоматологічні захворювання, зростала зі збільшенням віку обстежених. Інтенсивність захворювання тканин пародонта у пацієнтів, котрі палили, використовуючи прилади для нагрівання тютюну, характеризувалась домінуванням розвинутих форм ГП ($77,01 \pm 2,87$ % проти $25,37 \pm 3,95$ % у порівнянні, $p < 0,01$) та вищим значенням параклінічних індексів, ($p < 0,01$, $p < 0,05$). У пацієнтів котрі палили, використовуючи прилади для нагрівання тютюну, при генералізованому пародонтиті прослідковувалась більш виражена дисфункція слинних залоз – ксеростомія, яка була діагностована в 91,98 % пацієнтів.

Слід зауважити високу якість та наукову інформативність ілюстративного матеріалу.

Розділ 4 «Рівні показників маркерів запалення у ротовій рідині та їх вплив на функціональний стан ендотелію судин ясен у осіб, котрі використовують електронні прилади для нагрівання тютюну», представлено на 21 сторінці та поділено на 3 змістових підрозділи. В підрозділі 4.1, автор встановив, що зі збільшенням інтенсивності ураження зубоутримуючого комплексу в осіб основної та порівняльної групи відзначали зростання активності уреазы і ступеня орального дисбіозу при зниженні активності лізоциму в ротовій рідині, однак у пацієнтів, котрі палили е – сигарети, дисбаланс маркерів запалення був виражений сильніше.

В підрозділі 4.2. автор виявив, що в осіб з запальними захворюваннями тканин пародонта спостерігається порушення фібринолітичної активності

ендотелію судин, з більш вираженим дисбалансом параметрів, які вивчались у досліджуваних, котрі користувались приладами для нагрівання тютюну. Здобувач показав що в осіб із ЗТП на тлі паління е – сигарет відбувається збільшення концентрації у крові маркерів ендотеліальної дисфункції: гомоцистеїну – на (74,71 %) та ендотеліну-1 – на (65,20 %, $p < 0,01$) стосовно даних у практично здорових осіб контрольної групи. При цьому, у хворих основної групи, що палили е – сигарети, вміст біохімічних маркерів був вище порівняно з даними в осіб із ЗТП, що не палили: гомоцистеїну – на (45,45 %) та ендотеліну-1 – на (40,74 %, $p_1 < 0,05$).

В третьому підрозділі за результатами проведеного кореляційного аналізу встановлені зворотні сильні зв'язки між рівнем гомоцистеїну та індексом периферійного кровообігу ($R = - 0,76$), антитромбіном III після манжетної проби ($R = - 0,72$), індексом антикоагуляційної активності ендотелію ($R = -0,76$), індексом фібринолітичної активності ендотелію ($R = - 0,72$) та прямий сильний зв'язок з часом Хагеман – залежного фібринолізу після манжетної проби ($R = 0,70$). Сила кореляційних взаємозв'язків між вмістом ендотеліну-1 та індексом периферійного кровообігу ($R = - 0,50$), антитромбіном III до і після манжетної проби ($R = - 0,57$; $R = - 0,63$, відповідно), індексом антикоагуляційної активності ендотелію ($R = -0,68$), часом Хагеман – залежного фібринолізу після манжетної проби ($R = 0,40$), індексом фібринолітичної активності ендотелію ($R = - 0,47$), характеризувалась зворотними і прямими зв'язками середньої сили, що могли вказувати на превалюючу роль гомоцистеїну у виникненні ендотеліальної дисфункції в осіб із ЗТП, що палять е – сигарети.

Варто було б відмітити великий об'єм фактичного цифрового матеріалу, який вдало поданий в таблицях та ілюстрований діаграмами.

Розділ 5, «Ефективність методу комплексного лікування захворювань тканин пародонта в осіб молодого віку, що палять електронні сигарети» - 27 сторінок. У результаті застосування запропонованої автором методики, яка

містила місцеву фармакотерапію (полоскання ротової порожнини 0,2% розчином хлоргексидину біглюконату, ротових ванночок з “Bish effect”, аплікацій на ясна гелю “Ангіотон”, гелю Dentaид Xeros проти сухості у роті) та загальних призначень (“Вітрум вітаміни + мінерали”, “Імунал”) у хворих на ХКГ, що палять е – сигарети, після закінчення лікування (3 місяці) у (93,33%) осіб спостерігалась “нормалізація” стану тканин пародонта проти (40,0% $p < 0,01$) пролікованих при застосуванні традиційних методик для курації ХКГ.

У результаті проведеного лікування вдалось покращити значення біохімічних параметрів ротової рідини, що підкреслювалось підвищенням активності лізоциму на (42,72%) на тлі зниження активності уреазу на (65,62%, $p, p_1 < 0,01$) та ступеня дисбіозу в 1,9 раза, стосовно даних до лікування. Покращення ендотеліальної функції судин пародонта у пацієнтів основної групи супроводжувалось зниженням вмісту у крові гомоцистеїну – на (33,33%) та ендотеліну-1 – на (25,0%, $p < 0,05$), стосовно вихідних даних.

У результаті застосування запропонованої автором лікувальної методики для курації початкових форм ГП у осіб основної групи вдалося здійснити суттєвий вплив на покращення біохімічних маркерів ротової рідини стосовно даних до лікування, який характеризувався збільшенням активності лізоциму на (58,13%) на тлі зменшення активності уреазу – на (48,60 %) та ступеня дисбіозу – в (1,9 раза, $p < 0,01$). Адекватність запропонованого нами лікування початкових форм ГП підтверджувалось зниженням рівнів у крові: гомоцистеїну – на (37,95%) та ендотеліну-1 – на (39,54%, $p < 0,05$), стосовно вихідних даних. В осіб контрольної групи, при курації ГП початкового – I ступеня за загальноприйнятими методиками, через 12 місяців після лікування, позитивних змін біохімічних маркерів крові і імунологічних параметрів ендотеліальної дисфункції не спостерігали.

Ефективність розпрацьованої лікувальної схеми при захворюваннях тканин пародонта у курців е-сигарет підтверджена високими клінічними результатами: відсутність захворювання у (93,33%) осіб на хронічний

катаральний гінгівіт та (85,96%) пролікованих із початковими формами генералізованого пародонтита, що підтверджено даними параклінічних індексів, функціональними, біохімічними, імунологічними дослідженнями біологічних рідин хворих.

Розділ «Аналіз та узагальнення результатів дослідження», автор виклав на 8 сторінках, де висвітлив підсумки отриманих в роботі результатів дослідження. Дисертант стисло підсумовує основні здобутки дисертаційної роботи та наочно підсумовує наукову і практичну значимість дисертації. Розділ висвітлює теоретичну та практичну значимість одержаних результатів для практичної стоматології.

Висновки, у кількості 6, сформульовані відповідно до отриманих результатів, обґрунтовані, відповідають поставленим завданням дослідження та мають наукову і теоретичну цінність.

5. Рекомендації щодо подальшого використання результатів дисертації в практиці.

Отримані результати вивчення поширеності та інтенсивності захворювань тканин пародонта в курців електронних сигарет можуть бути використані при плануванні стоматологічної допомоги в амбулаторно – поліклінічних умовах. Доведення автором позитивного впливу запропонованої схеми лікування є підґрунтям для проведення подальших досліджень із можливістю застосування у інших ділянках стоматології.

6. Зауваження щодо оформлення та змісту дисертації, запитання до здобувача. Суттєвих зауважень щодо оформлення та змісту дисертації немає. Дисертаційна робота написана грамотною літературною мовою, достатньо ілюстрована. Текст роботи послідовний та логічний.

Поряд із висловленими позитивними аспектами про дисертацію, слід вказати на дискусійні аспекти, які мають місце у тексті дисертації.

1. Розділ 3, на нашу думку, є дуже об'ємним, містить багато цифрового матеріалу і тому варто було б його розділити на два розділи.

2. Доцільно більше подати літератури та більш детально висвітлити розділ щодо методик медикаментозного лікування генералізованого пародонтиту.

3. Можливо більш доцільним є використання терміну «ступінь розвитку».

Проте висловлені недоліки не торкаються суті дисертаційного дослідження, вони носять рекомендаційний характер, можуть стати предметом для наукової дискусії та не зменшують наукової цінності даної роботи.

Разом з тим при ознайомленні з кваліфікаційною працею виникли наступні запитання до здобувача:

1. Як Ви вважаєте виявлені зміни антикоагуляційних властивостей ендотелію пов'язані з патологією пародонту чи тютюнопалінням?

2. Чи ефект запропонованої схеми медикаментозної корекції приводив до зміни антиагрегантних та фібринолітичних властивостей ендотелію?

3. Чи вдавалось Вам і яким способом обмежувати паління у пацієнтів?

7. Відсутність (наявність) порушень академічної доброчесності.

За результатами перевірки та аналізу матеріалів дисертації Кіюн Ірини Дмитрівни "Особливості перебігу та профілактика захворювань тканин пародонта при використанні сучасних приладів для нагрівання тютюну у осіб молодого віку", не було виявлено ознак академічного плагіату. Слід зауважити, що згідно довідки наданої Буковинським національним медичним університетом МОЗ України про експертизу роботи за допомогою програми Unichesk на наявність академічного плагіату, унікальність даної роботи становить 94,1 %.

8. Висновок про відповідність дисертації встановленим вимогам.

Дисертаційна робота Кіюн Ірини Дмитрівни "Особливості перебігу та профілактика захворювань тканин пародонта при використанні сучасних

приладів для нагрівання тютюну у осіб молодого віку", є самостійною завершеною науковою працею, в якій представлено теоретичне узагальнення та нове вирішення актуальної науково-практичної задачі сучасної стоматології, що полягає у підвищенні ефективності комплексного лікування пародонтиту, при використанні сучасних приладів для нагрівання тютюну у осіб молодого віку.

За своєю актуальністю, метою і завданням дослідження, достовірністю та обґрунтованістю отриманих результатів, висновків і практичному значенню дисертація Кіюн Ірини Дмитрівни відповідає вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44, та вимогам до оформлення дисертації, затвердженим Наказом МОН України № 40 від 12.01.2017р., а її автор заслуговує присудження ступеня доктора філософії в галузі знань 22 Охорона здоров'я за спеціальністю 221 «Стоматологія».

Офіційний опонент:

доктор медичних наук, професор
завідувач кафедри терапевтичної стоматології
Івано-Франківського національного медичного
університету

В.І. Герелюк

17.06.2024р

ПІДПИС ЗАСВІДЧУЮ	
ЗАСТУПНИК РЕКТОРА (НАЧАЛЬНИК ВІДДІЛУ КАДРІВ)	
ІВАНО-ФРАНКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ	
« 17 » червня	2024 р.
Підпис	<i>В.І. Герелюк</i>
Прізвище	<i>ЗАЙЦЬ</i>